

Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları ile Ailenin Sosyoekonomik Yapısı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi:Niğde İli Örneği

DOI: 10.26466/opus.590974

*

Mustafa Çelebi* - Kübra D. Çopur**

* Doç. Dr. Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Melikgazi/ Kayseri/ Türkiye

E-Posta: mcelebi@erciyes.edu.tr

ORCID: [0000-0002-0325-7528](https://orcid.org/0000-0002-0325-7528)

** MEB Bilişim Teknolojileri Öğretmeni / Altınhisar / Niğde/ Türkiye

E-Posta: kbcopur@gmail.com

ORCID: [0000-0002-7801-1055](https://orcid.org/0000-0002-7801-1055)

Öz

Öğrenmenin temelleri anne, baba ve diğer aile üyeleri tarafından atılır. Çocuğun ahlak yapısı, davranış gelişimi, kişisel gelişimi ve değer yargıları aile ortamında gelişmeye başlar. Bu sebeple aile üyeleri çocuğun yaşantısında bir bireyden daha fazla anlam ifade eder. Okuldaki eğitim öğretim faaliyetleri evde aile üyeleri tarafından desteklenmediğinde öğrencilerin eğitim yaşantılarına yansır ve başarıya ulaşmalarını zorlaştırır. Öğrencilerin eğitim hayatlarında yaşadıkları farklılıkların sebeplerinden biri ailelerin sosyoekonomik yapısıdır. Öğrencilerin sağlık koşulları, beslenme alışkanlıkları, sahip oldukları çalışma ortamı, anne-baba eğitim düzeyi ve meslekleri gibi birçok unsur sosyoekonomik yapıyı oluşturan bileşenlerdir. Söz konusu bu bileşenler çocuğun okula yönelik tutumunu doğrudan etkilemektedir. Bu araştırmanın amacı, ailelerin sosyoekonomik yapılarının, öğrencilerin okula yönelik tutumlarını nasıl etkilediğini öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelemektir. Araştırmada nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bu çalışmada maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya ortaokul kademesinde görev yapan 5 öğretmen, öğrenim gören 5 öğrenci ve 5 veli katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin okula yönelik tutumları; öğrenci ve veli görüşleri tarafından ilgili, istekli bulunurken, öğretmenlerin görüşleri tarafından isteksiz ve ilgisiz bulunmuştur. Öğrencilerin okula yönelik tutumlarını, öğretmen görüşlerine göre ailenin eğitime ve çocuk gelişimine olan duyarlılığı, öğrenci, veli görüşlerine göre ise aile yapısı ve ekonomik durumun etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını arttırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için ailelerin sosyoekonomik yapısında öğrenci görüşlerine göre ailelerin çocuklarıyla daha fazla ilgilenmesi, veli görüşlerine göre aile bireylerinin desteğinin artması öğretmen görüşlerine göre ise veli ziyaretleri, veli toplantıları artırılması ve ailelerin eğitimin önemi hakkında bilgilendirilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okula yönelik tutum, Aile yapısı, Sosyoekonomik yapı

Determining the Relationship Between Students' Attitudes towards School and Socioeconomic Structure of the Family: The Case of Niğde Province

*

Abstract

The foundations of learning are laid by parents, fathers and other family members. The child's moral structure, behavior development, personal development and standards of judgment begin to develop in the family environment. For this reason, family members have more meaning in the child's life than an individual. When the educational activities in the school are not supported by family members at home, makes it difficult for them to achieve success. One of the reasons that differences of students in their educational life is the socioeconomic structure of families. For students many factors such as health conditions, eating habits, having a working environment at home and having necessary learning materials, parents' education level and professions, living culture at home are the socio-economic structure. These components directly affect the attitudes of the child towards school. The aim of this study is to examine how the socio-economic structures of families affect the attitudes of the students towards the school according to the views of teachers, students and parents. The qualitative study model was used in the case study design. Data were collected by semi-structured interview technique. In this study, maximum variation sampling method is used. 5 middle school teachers, 5 middle school students and 5 parents participated in the study. At the end of the research, students' attitudes towards school found that relevant and eager by the views of the students and parents and on the other hand students' attitudes towards school found that reluctant and irrelevant by the views of the teachers. It was concluded that students' attitudes towards school were affected insensitivity of families to education and child development according to teachers's views and students' attitudes towards school were affected family structure and economic conditions according to views of students and parents. In order to increase the positive attitudes of the students towards school and to decrease their negative attitudes, it was concluded that the families should be more interested in their children according to students' views in the socioeconomic structure of their families, according to parents' views the support of the family members should be increased and according to teachers' views home visits, parents meeting should be increased and families should be informed about the importance of education.

Keywords: Attitudes towards school, family structure, socio-economic structure

Giriş

Aile, yaşadığımız toplumun en küçük kurumu ve evlilik ile kurulan temel birliktir. Aile, toplumu oluşturan insanların yetişmesinde, bakımlarında, bedensel ve ruhsal gelişimlerinde, toplumsal ya da bireysel değerlerinin oluşmasında önemli bir rol oynar. Çocuklar daha küçük yaşlarda anne babalarını, diğer kardeşlerini dikkatle gözlemleyip taklit ederek onlar gibi olmaya çalışır (Fidan, 2012). İlk eğitim ailede alınmaya başlanır, öğrenme temelleri anne, baba ve diğer aile üyeleri tarafından atılır. Çocuğun ahlak yapısı, davranış gelişimi, kişisel gelişimi ve değer yargıları aile ortamında gelişmeye başlar. Çocuğun içinde yetiştiği aile ortamının, çocuktan beklentiler ve çocuğa verilen değerler çerçevesinde, çocukta iç kontrol ve idrak gelişimine etkileri oldukça fazladır. Bu sebeple aile üyeleri çocuğun yaşantısında bir bireyden daha fazla anlam ifade eder.

Her çocuk ilk eğitim öğretime başlarken farklı kültürel gelenekten, aile yapısından ve yaşantıdan gelir. Ailenin beklentileri içerisinde yer alan ahlaki yapı, değer öncelikleri, akademik başarı gibi eğitim kavramları çocukta bir yönelim ve etkiye sahip olur. Bu etki çocuğun okul öncesi dönemden yetişkin döneme kadar eğitim yaşantısına yansır. Düzenli ve sağlıklı bir aile ortamında yetişen çocuk, kendine güven veren, sorunları ile ilgilenen, anlayışlı ebeveynler bulur. Çocuğun yeteri kadar ilgi, saygı ve sevgi göremediği ailelerde yaşanan aile içi geçimsizlikler, çocuğun çalışmasını olumsuz yönde etkilemektedir (Tezcan, 1985).

Çocuğun sağlıklı yetişmesi, iyi bir eğitim alması ve başarılı olabilmesi için, sağlıklı ve huzurlu bir aile ortamına ihtiyacı vardır (Ertuğrul, 2005). Huzurlu aile, eşlerin birbirini sevdiği, beğendiği, değer verdiği bir ortamdır (Özkan, 2005). Sağlıklı aile ortamında çocuk kendine ait düşüncesini ifade etme fırsatı bulur ve ailede çocuğa ne istediğine kendisinin karar vermesi ve bu kararın sorumluluğunu üstlenmesi öğretilir (Cüceloğlu, 2005). Okulun öğrenciye hedeflenen ve istenilen davranışları tek başına kazandırması olanaksızdır. Öğrenciye kazandırılan davranışların önemli bir kısmı ailenin katkısı ile oluşur (Yıldırım ve Dönmez, 2008). Okuldaki eğitim etkinlikleri evde aile üyeleri tarafından desteklenmediği sürece eğitiminde başarıya ulaşmak çok zordur (Çelenk, 2003). Okul ile ailenin öğrettikleri arasında uyumsuzluk olursa, bu durum öğrencinin başarısını olumsuz yönde etkiler (Fidan ve Erden, 1993).

Çocukların eğitim yaşantısında farklılıkları meydana getiren faktörlerden birisi de ailelerin sosyoekonomik yapısıdır. Sosyoekonomik yapıyı oluşturan bileşenler; öğrencilerin kahvaltı yapıp yapmadan evden çıkarak okula gelmesi (taşımali/ taşımasız), okul üniformalarının olup olmaması veya temiz/yeni olup olmaması, evde kendine ait çalışma odasının var olup olmaması, ders saatleri dışında akademik başarı için destek yöntemlerine yönelip yönelmemesi (kurs, özel ders vb.), eğitimi için gerekli olan materyallerin eksik olup olmaması gibi birçok etken, ailelerin sosyoekonomik yapılarının öğrencilerin eğitim yaşantısına ve okula yönelik tutumlarına yansımadır. Ailelerin sosyoekonomik yapılarının öğrencilerin okul yaşantılarını ve akademik başarılarını da etkilediği yapılan diğer çalışma ile ortaya konulmuştur. Köse'ye (1990) göre, ailenin sahip olduğu sosyoekonomik durum, öğrencinin öğrenimine devam edeceği ilkökul/ortaokul türünü ve özel ders alıp almayacağını, bu nedenlerle büyük ölçüde öğrencinin başarı düzeyini belirlemektedir. Dolayısıyla ailenin sosyoekonomik durumu daha iyi olan, özel ders alan ve maddi imkânları fazla olan öğrencilerin başarı düzeyleri durumları tam tersine olan akranlarının başarı düzeylerinden yüksek olduğu gözlenmektedir. Köse'nin yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, ailenin sosyoekonomik durumunun çocuğun okula yönelik tutumu ve akademik başarısı üzerindeki etkisi diğer özelliklerin (öğretmen, okul, araç-gereç, vb.) etkisinden daha büyüktür.

Yapılan araştırmalarda ailenin ilgisizliği ile akademik başarı arasında doğrudan bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Yavuzer, 2001). Anne babanın eğitime ve okula değer vermeleri, öğrenciye verilen ödev yakından ilgilenmeleri ve onlara rehberlik edip derslerinde yardımcı olmaları çocukların okul başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Vursavuş, 2011). Ailenin eğitim seviyesi düşük ve mesleği vasıfsız, az kazanç getiren ve el emeğine dayanan bir faaliyet olduğu takdirde; hem çocuğun kültürel gelişimi bakımından aile çevresinden faydalanma imkânının azaldığı, hem de okul ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanmasın da zorlanıldığı ortaya çıkmıştır (Yıldırım 1997; akt. Vursavuş 2011).

Eğitim düzeyi düşük olan ve gelir durumu yetersiz aile çocuklarının okula yönelik olumsuz tutumları maddi imkânsızlıklarından kaynaklanabilmektedir. Sınırlı eğitim şartları, parasal sıkıntılar, işsizlik ve geçim kaygısı gibi sorunlar içinde kalan anne ve babalar sürekli bir geçim derdi

içinde olduklarından çocuklarına gereken ilgi ve sevgiyi gösterememektelerdir. Maddi imkânsızlıklardan kaynaklanan huzursuzluk aile içinde tartışmalara yol açabilmektedir. Sürekli yaşanan çatışma ve gerginlik çocuğun okul başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bir okulda öğrencilere zekâ testleri uygulanmış, başarılı öğrencilerin ailelerinin daha dengeli ve uyumlu olduğu, düşük başarı gösteren öğrenci ailelerinde ise uyumsuzluk ve ruhsal sorunların daha büyük olduğu saptanmıştır (Vursavuş, 2011).

Gelir düzeyleri düşük olan ailelerin çocukları yeterli beslenememekte, okul için ihtiyaç duyulan araç ve gereçlere yeterince sahip olamamakta, konutların yetersiz oluşu ve kötü sağlık koşulları onlara uygun çalışma ortamı yaratmamaktadır (Tezcan, 1985). Aile ortamındaki birey sayısı, çocuğun okula yönelik tutumunun belirlenmesinden; ders çalışmak, ödev yapmak ve kitap okumak gibi başarıya etki eden temel faktörlerin sağlanmasına kadar oldukça büyük etkiye sahiptir (Erçetin ve Özdemir 2004; akt.Vursavuş 2011). Kasatura'ya (1995) göre, ebeveyn mesleğinin toplum içindeki saygınlığı, kazandıkları gelir düzeyi de öğrencinin okula yönelik tutumunu ve akademik başarısını etkileyen en temel faktörlerdendir. Özellikle çocuğun okul başarısı ile babanın mesleği arasında yakın bir ilişki olduğunu savunur. Öğrencinin okula yönelik tutumu ve akademik başarısı, anne babanın öğrenim düzeyi ile yakın ilişkilidir. Tahsilli anne babaların, çocuklarını yetiştirirken onların başarı güdüsünü yoğun olarak harekete geçirdikleri görülmektedir. Yapılan araştırma sonucu başarılı öğrencilerin ebeveynlerinin öğrenim düzeylerinin; başarısız öğrencilerin ebeveynlerinin öğrenim düzeylerine göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Kasatura, 1995). Bu sonuç, anne babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuklarına sağladıkları eğitim imkânlarının da yükseldiğini göstermektedir.

Ailenin sosyoekonomik yapısının, kardeş sayısının ve anne baba tutumunun çocukların meslek seçiminde önemli belirleyiciler olduğu görülmektedir (Erjem, 2000, Turan, 2018). Meslek seçimi bireyin yapabileceğine inandığı ve zamanla maddi manevi kazanç sağlayabileceği mesleğe yönelmesidir. Meslek seçimi bireylerin önemli kararlarından biridir. Bu nedenle doğru karar verebilmek için aile ve okul tarafından yardım edilmesi beklenmektedir. Öğrencilerin meslek seçimi ve eğitsel karar verme sürecinde çeşitli belirleyiciler bulunmaktadır. Bunların bir kısmı kendileriyle

ilgili olan kişisel özellikler, cinsiyet, ilgi, yetenek bir kısmı ise ailenin sosyoekonomik yapısı, kardeş sayısı, anne babanın öğrenim düzeyi ve mesleği gibi çevresel sosyokültürel faktörlerdir (Aytekin, 2005; Sarıkaya ve Khorshid, 2009). Anne babanın öğrenim düzeyi, beklenti ve istekleri, yaptıkları meslekler, sergiledikleri tutum çocuklarını rol model olmaları açısından etkilemektedir. Öğrencinin sahip olduğu ilgi, yetenek ve akademik başarı düzeyi, öğretmenlerinin öğrencinin yetenek ve ilgilerine ilişkin görüşleri, öğrenciye rehberlik ederek meslek seçimini etkileyen faktörlerdendir (Turan, 2018). Öğrenci anlayışlı öğretmen ve aile tutumu ile doğru karara varabilecektir.

Araştırmanın Amacı

Okullardaki eğitim probleminin tespit edilmesi, çözüm yollarını arttırarak, yöneticiler başta olmak üzere öğretmenlere, velilere ve öğrencilere problemin çözümünde rehberlik edecektir. Araştırmanın amacı öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre öğrencilerin okula yönelik tutumlarının belirlenmesi ve söz konusu tutumlar ile ailenin sosyoekonomik yapısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışmanın öğrencilerin okula yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerin tespitine öğretmen, veli, öğrenci boyutunda katkı sağlaması ve aile sosyoekonomik yapısının etkisi incelenerek öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını arttırma da yardımcı olması hedeflenmektedir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. Öğrencilerin okula yönelik tutumları nasıldır?
2. Öğrencilerin okula yönelik tutumları etkileyen faktörler nelerdir?
3. Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını arttırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için ailelerin sosyoekonomik yapılarında ne tür iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin derinlemesine incelenmesi ve betimlenmesidir (Merriam, 2009; Çev. Turan, 2015). Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Bir duruma ilişkin faktörler (olay, ortam, süreç, vb.) bütüncül bir yaklaşımla incelenir ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğretmen, öğrenci ve velilere ilişkin demografik bilgiler

Öğretmen Bilgileri	Branş	Mesleki Kıdem	
G1	İngilizce	4	
G2	İngilizce	4	
G3	Fen Bilgisi	5	
G4	PDR	4	
G5	Din Kültürü ve Ahlak Bil.	6	
Öğrenci Bilgileri	Cinsiyet	Sınıf	Kardeş Sayısı
Ög1	Erkek	8.Sınıf	4
Ög2	Erkek	7.Sınıf	3
Ög3	Kız	6.Sınıf	5
Ög4	Erkek	6.Sınıf	3
Ög5	Kız	5.Sınıf	4
Veli Bilgileri	Öğrenim Düzeyi	Mesleği	Çocuk Sayısı
V1	Ortaokul	Serbest Meslek	4
V2	İlkokul	Serbest Meslek	8
V3	İlkokul	Serbest Meslek	6
V4	İlkokul	Serbest Meslek	4
V5	İlkokul	Serbest Meslek	6

Araştırmanın nitel verileri örneklem seçiminde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maximum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Niğde ili Altunhisar İlçesi Karakapı Durmuş Balarban ve Karakapı İmam Hatip

Ortaokulu'nda görev yapan 20 öğretmen, öğrenim gören 250 öğrenci ve velileri araştırmanın çalışma evrenini oluşturmaktadır. Tesadüfi olarak seçilen 5 öğretmen, 5 öğrenci ve farklı sosyoekonomik şartlara sahip 5 veli örnekleme oluşturmuştur. Okulun bulunduğu yerleşim yerinde birçok ailenin geçim kaynağı hurdacılık veya halde çalışmaktır. Düzenli çalışma koşulları ve saatleri olmadığı için bu çalışmada velilerin meslek bilgilerinde serbest meslek olarak yer verilmiştir. Çalışma grubundaki öğretmen, öğrenci ve velilere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de verilmektedir.

Veri Toplama Aracı

1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, aile yapısı bütünlüğü, baba öğrenim düzeyi, anne öğrenim düzeyi, baba mesleği ve anne mesleği gibi değişkenleri belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma verileri, görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Görüşme, araştırmacının cevap almak amacıyla soruları, sözlü ve genellikle yüz yüze olmak koşuluyla katılımcılara yönelttiği bir yöntemdir (Karasar, 2016). Araştırmada veri toplama aracı olarak nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda görüşmenin büyük bir kısmı, keşfedilmesi gereken konuların açığa çıkarılması için sorular veya bir konu tarafından yönlendirilir ve ne bir cümle yapısına ne de soruların önceden kararlaştırılmasına gerek yoktur (Merriam,2009; Çev.:Turan, 2015). Görüşme formu hazırlanmadan önce konuyla ilgili alanyazın taranmış, yapılan çalışmalar incelenmiştir. Katılımcılara yöneltilen açık uçlu görüşme formu, öğrencilerin okula yönelik tutumları ve ailelerin sosyoekonomik yapısı arasındaki ilişki incelemesi temel alınarak hazırlanmıştır.

Yapılan tarama ve katılımcılarla gerçekleştirilen ön görüşmeler sonucunda öğretmen, öğrenci ve veliler için beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Hazırlanan araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla çoklu veri kaynaklarından (farklı özelliklere sahip veli, öğretmen ve öğrenci) yararlanılmış, hazırlanan yarı yapılandırılmış

görüşme soruları alan uzmanı görüşüne sunulmuştur. Alınan görüşler sonucunda hazırlanan görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşmeler katılımcılarla çoğunlukla yüz yüze yapılmış, aynı zamanda araştırmacı tarafından not edilmiştir. Görüşmeler için bir açıklama hazırlanmış, açıklamada araştırmanın amacı ve çalışmanın nasıl gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Görüşmelerde öğretmenlerin isteklerine uyularak kayıt cihazı kullanılmamıştır. Görüşmeden sonra her görüşme notu üzerinden fazla zaman geçmeden bilgisayara kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Nitel araştırma modeli olarak hazırlanan bu araştırmada “içerik analizi” yapılmıştır. Toplanan veriler dört aşamada analiz edilmiştir. Bunlar; verilerin kodlanması, kodlanan verilerin temalarının bulunması, kodların ve bulunan temaların düzenlenmesi, elde edilen bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Verilerin analizi sürecinde ilk olarak görüşme kayıtları deşifre edilip sırasıyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Yapılan çözümlenmeler sonrasında, katılımcıların öğretmenlerin cevapları “G1, G2, G3, G4, G5”, velilerin cevapları “V1, V2, V3, V4, V5” öğrencilerin cevapları ise “Ög1, Ög2, Ög3, Ög4, Ög5” olmak üzere kodlanmış, görüşlerinin analizinde, ifadelerin benzerliğine göre gruplamalar yapılmış ve gruba uygun olarak temalandırılmıştır. Sonuçta temalar değerlendirilerek; düzenlenmiş, kodlar bu temalara göre gruplandırılmış ve frekansları belirlenmiştir. Elde edilen bulguları daha anlaşılır hale getirmek için katılımcıların düşünceleri kendi cümleleri ile paylaşılmıştır. Yapılan araştırmada güvenilirliği artırmak amacıyla, içerik analizine uygun olarak sayısallaştırma yapılmış, kod ve temalara ilişkin frekanslar verilmiştir.

Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri açısından ayrı ayrı üç tema halinde; (1) *Öğrencilerin okula yönelik tutumları*, (2) *Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörler*, (3) *Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını arttırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalar* değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumları

Öğrencilerin okula yönelik tutumları ile ilgili öğretmen, veli ve öğrencilerle yapılan görüşme sonuçları aşağıda sunulmaktadır.

1. Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin öğretmen görüşleri

S. No	Temalar	Kodlar	Frekans(f)
1	İlgisiz – İsteksiz	G1, G2, G3	3
2	Amaçsız- Değersiz	G1, G2, G5	3
3	Okul Düzenini Bozan – Disiplinsiz	G2, G5	2
4	İlgili – İstekli- Mutlu	G2, G4	2

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde kodlanmış 4 farklı görüş ortaya çıkmaktadır. İfade edilme sıklığına göre öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır: “ilgisiz – isteksiz- mutsuz (3), amaçsız – değersiz (3), ilgili- istekli- mutlu (2), okul düzenini bozan – disiplinsiz (2). Öğretmenler, öğrencilerin okula yönelik tutumlarının daha çok okula ve derse ilgisiz, isteksiz oldukları yönünde görüş belirtirken; aynı zamanda öğrencilerin hayatlarında bir amaçlarının olmadığı, bu sebeple okulu değersiz görüp ona göre tutum sergiledikleri görüşündedirler. İfadeleri destekleyen birkaç öğretmen görüşü şöyledir: “(G3) Mutsuz olduklarını gözlemliyorum”, “(G4) Birçoğunun severek, ilgiyle geldiğini düşünüyorum”, “(G5) İçlerinden birkaç kişi var sadece gerçekten okuma isteğine sahip gerisi tamamen yaramazlık için geliyor sanki”, “(G1) Öğrencilerin okula heves ve merakla geldiğini düşünmüyorum”.

2. Veli Görüşleri

Velilerin öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin veli görüşleri

S. No	Temalar	Kodlar	Frekans(f)
1	İlgili- mutlu- istekli	V1, V2, V3, V4	4
2	Meraklı	V3, V4	2
3	İsteksiz	V5	1

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan velilerin öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşlerinde, öğrencilerin okula karşı ilgili, istekli ve mutlu oldukları görüşünü vurguladıkları görülmektedir. Öğrencilerin okula yönelik tutumlarının yeni bilgiler öğrenmeye meraklı olabileceği gibi sabah erken uyanmak istemeyecek isteksiz tutumlarının da olduğu görüşündedirler. İfadeleri destekleyen birkaç veli görüşü şöyledir: “(V1) Arkadaşlarımı görmek istediğinden seve seve gidiyor tatilleri sevmiyor”, “(V4) Çocuklarım okulu seviyor, zaten okumaya da istekliler, meraklılar küçükken ilkokulda da hocaları hep söylediler”, “(V5) Her sabah okula gideceğini söylüyor ama uyanmakta bile zorluk çekiyor açıkçası pek gitmek istemiyor”, “(V3) Severek gidiyor arkadaşlarını çok seviyor, öyle zorla göndermeyiz, meraklı okula.”

3. Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin kendilerinin okula yönelik tutumlarına ilişkin verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin öğrenci görüşleri

S. No	Temalar	Kodlar	Frekans(f)
1	İlgili – istekli	Ög1, Ög2, Ög3, Ög5	4
2	Eğlenceli	Ög1, Ög2	2
3	Bağlılık	Ög1, Ög4	2
4	Meraklı	Ög4	1

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde kodlanmış 4 farklı görüş ortaya çıkmaktadır. İfade edilme sıklığına göre öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri şunlardır: “ilgili- mutlu- istekli (4), eğlenceli (2), bağlılık (2), meraklı (1). Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri öğretmenlerine okula veya arkadaşlarına duydukları ilgili, istekli ve mutlu oldukları görüşünü vurguladıkları görülmektedir. İfadeleri destekleyen birkaç veli görüşü şöyledir:

“(Ög1) İlkokul 3. Sınıftan beri seviyorum. Ben hem eğlenceli hem güzel mutlu-
yum okulda o yüzden severek gidiyorum”, “(Ög3) Mutluluk hissediyorum.
Mutlu oluyorum evde çünkü sıkılırım”, “(Ög4) Merak hissediyorum yeni ne iş-
leyeceğiz yeni bilgiler öğrenmek için merak ediyorum”, “(Ög2) İlkokul 4. Sınıftan
beri seviyorum. Öğretmenlerimi seviyorum artık önceden annemden uzak kaldı-
ğım için istemiyordum okula gelmek. Okulda aslında eğleniyorum vakit geçiyor”.

Öğrencilerin Okula Yönelik Tutumlarına Etki Eden Faktörler

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörler ile ilgili öğret-
men, veli ve öğrencilerle yapılan görüşme sonuçları aşağıda sunulmakta-
dır.

1. Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörler ile il-
gili verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörler öğretmen görüşleri

S. No	Temalar	Kodlar	Frekans (f)
1	Ailenin Çocuğuna ve Eğitime İlgisizliği	G1, G2, G3, G4, G5	5
2	Bilinçsiz Aile Yapısı	G1, G2, G3, G4	4
3	Eğlenceli Etkinlikler ve Uygulamalar	G1, G2, G4, G5	4
4	Okula ve Derse İlgisizlik	G1, G4, G5	3
5	Aile Üyelerinin Rol Model Olması	G2, G4, G5	3
6	Amaçsız Olmaları	G1, G2, G5	3
7	Kullanışlı- İşlevsel Bilgiler Öğrenmek	G1, G3, G5	3
8	Öğrencinin Aktif Rol Alması	G1, G2, G5	3
9	Ekonomik Durum	G1, G2	2
10	Okulun Fiziki Koşulları	G3, G4	2
11	Öğrenme İsteği/ İsteksizliği	G2, G5	2
12	Eğitim Sistemi ve Müfredat Sorunu	G3, G5	2
13	Öğretmen Sevğisi	G2	1

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörlere ilişkin öğ-
retmen görüşleri incelendiğinde kodlanmış 13 farklı görüş ortaya çıkmak-
tadır. İfade edilme sıklığına göre öğrencilerin okula yönelik tutumlarına

etki eden faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır: "Ailenin çocuğuna ve eğitime ilgisizliği (5), bilinçsiz aile yapısı (4), eğlenceli etkinlikler ve uygulamalar (4), okula ve derse ilgisizlik (3), amaçsız olmaları (3), öğrencinin aktif rol alması (3), aile üyelerinin rol model olması (3), kullanışlı-ışlevsel bilgiler öğrenmek (3), ekonomik durum (2), öğrenme isteği/ isteksizliği (2), eğitim sistemi ve müfredat sorunu (2), okulun fiziki koşulları (2). İfadeleri destekleyen birkaç öğretmen görüşü şöyledir:

"(G4) mesela ailesinin okula karşı tutumu ilgisizse veya okulu gereksiz görüyorsa çocuk da genelde gereksiz önemsiz buluyor", (G3) Eğitim öğretimi ve çocuğunu önemseyen ailenin davranışlarının çocuğa yansımaları çocuğun eğitim hayatında başarılı olmasını sağlıyor", "(G1) Çoğu öğrencinin bir amacının olmaması. Okulla ilgili gelecek planı yok bazı öğrenciler ailevi sebeplerden ve hayattaki amaçsız tavırlarından dolayı, yaşamın gayesini tam anlayamadıkları için derste daha çok sıkılmaya eğilimliler", (G5) Girdiğim derslerde tahta sildirme, defter ve etkinlik kontrolü yapma gibi görev verdiğim öğrenciler var onlar bu görevi aldıklarında kendilerini önemli hissediyorlar", (G3) Sonuçta eğitim sistemi önemli etken. Okulu tamamen mecburiyet olarak görüyorlar ve sonuçta keyif alacak bir etkinlikleri olmadığı için haliyle mutsuz oluyorlar", (G2) Hiç çünkü evde de dur yapma diyen yok çoğunun babası şehir dışında çalışıyor annesi evde rahat bırakmış söz dinlemiyor kurallara uymuyor."

2. Veli Görüşleri

Velilerin öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörler ile ilgili verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 6'de verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörler veli görüşleri

S.No	Temalar	Kodlar	Frekans (f)
1	Aile Yapısı	V1, V2, V4, V5	4
2	Aile üyelerinin rol model olması	V2, V3, V5	3
3	Okula olan sevgileri	V1, V2, V4	3
4	Ekonomik durum	V1, V2, V4	3
5	Öğretmen sevgisi	V1, V2, V4	3
6	Evin fiziksel koşulları	V1, V2	2
7	Derse karşı ilgisizlik	V2, V5	2
8	Arkadaş sevgisi	V5	1
9	Erkek çocuğa duyulan sevgi	V3	1

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörlere ilişkin veli görüşleri incelendiğinde kodlanmış 9 farklı görüş ortaya çıkmaktadır. İfade edilme sıklığına göre öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörlere ilişkin veli görüşleri şunlardır: “Aile yapısı (4), ekonomik durum (3), öğretmen sevgisi (3), aile üyelerinin rol model olması (3), öğrencilerin okula olan sevgileri (3), derse karşı ilgisizlik (2), evin fiziksel koşulları (2), arkadaş sevgisi (1), erkek çocuğa duyulan sevgi (1). İfadeleri destekleyen birkaç veli görüşü şöyledir:

“(V2) Her zaman babaları yanımızda değil çalışmak için başka şehirlere gidiyor. Çocuklarda tabii eksikliğini hissediyor. Hepsiyle ben ilgilenemiyorum”, “(V1) Öğretmenini çok seviyor, sabahları onun için uyanıyor”, “(V5) Babası saz aldı ona istediğini veriyoruz elimizde oldukça. Ama abileri de ablaları da okumadı belki oda okusam da bir şey değişmeyecek diye düşünüyordur. Yani evde okulla eğitimle ilgilenende yok”, “(V3) Diyorum benim gibi hurdacı olma oğlum diye ama beni de dinlemiyor çünkü görüyor beni. Çok para kazanıyorum diye görüyor ama kirin pasın içinde dolaşan uğraşan benim anlatıyorum da ama çocuklara para kazanmak kolay geliyor. Arabayla gezince onu eğlenceli kolay sanıyor. Çalışmıyor, okumazsam senin gibi olurum diyor”, “(V2) Hurdada satamazsa bir şey sana da yok bana da yok ama satarsa olur. Çok çocuk var zaten hepsinin okuma ihtiyacını tam anlamıyla karşılamam çok zor”, “(V3) Evin en küçüğü birde erkek olduğundan babaannesi, ben ve annesi herkes el üstünde tutuyor. Oda bunu anlıyor artık büyüdü yaramazlıklarına kızamıyoruz”

3. Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörlere ilişkin görüşleri incelendiğinde kodlanmış 12 farklı görüş ortaya çıkmaktadır. İfade edilme sıklığına göre öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörlere ilişkin görüşleri şunlardır: “Takdir edilmek (3), öğretmen sevgisi (3), uyarı, eleştiri, ceza (3), aile ilgisizliği (3), aile ilgisizliği (2), okul ve arkadaş sevgisi (2), evin fiziki koşulları (2), ekonomik durum (2), dersi sıkkıcı bulmak (2), ailenin çocuğuna duyduğu güven (2), ders başarı durumu (1), zorunluluk (1). İfadeleri destekleyen birkaç öğrenci görüşü şöyledir:

“(Ög1) Eğer derslerim iyiye denemeden ve yazılılardan yüksek not aldıysam mutlu oluyorum okula gelirken de gururlu oluyorum”, “(Ög2) Mutluluk hissediyorum arkadaşlarımla olmak güzel, sınıfta birkaç yakın arkadaşım var onlarla oynamayı seviyorum. Okul olmasa sabahları çok boş olurdu”, “(Ög3) Oyun oynamak arkadaşlarım olduğunda mutlu geliyorum. Bazı derslerden sıkılıyorum matematik Türkçe fen Arapça gibi ondan dolayı gelmek istemiyorum”, “(Ög4) En çok bir öğretmenin davranışı beni etkiliyor sevince seviniyorum, kötü söz söylerse kızarsa üzülüyorum”, “(Ög5) Ailem çok ilgi göstermiyor okulda ne yaptığımı sormuyor kızıyor genelde. Kardeşlerimle kavga edersem kızıyor”, “(Ög1) Benden büyük başarılar beklemeleri gururlandırıyor sevindiriyor”.

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörler ile ilgili verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin okula yönelik tutumlarına etki eden faktörler

S. No	Temalar	Kodlar	Frekans(f)
1	Takdir edilmek	Ög1, Ög4, Ög5	3
2	Uyarı, eleştiri, ceza	Ög2, Ög3, Ög5	3
3	Aile ilgisizliği	Ög2, Ög3, Ög5	3
4	Öğretmen sevgisi	Ög2, Ög3, Ög4	3
5	Okul ve arkadaş sevgisi	Ög2, Ög3	2
6	Aile yapısı	Ög1, Ög2	2
7	Ailenin çocuğuna duyduğu güven	Ög4, Ög5	2
8	Dersi sıkıcı bulmak	Ög3, Ög5	2
9	Evin fiziki koşulları	Ög2, Ög3	2
10	Ders başarı durumu	Ög1	1
11	Ekonomik durum	Ög2	1
12	Zorunluluk	Ög5	1

Öğrencilerin Okula Yönelik Olumlu Tutumlarını Artırmak ve Olumsuz Tutumlarını Azaltmak İçin Yapılacak Çalışmalar

Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalar ile ilgili öğretmen, veli ve öğrencilerle yapılan görüşme sonuçları aşağıda sunulmaktadır.

1. Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalar ile ilgili verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalar öğretmen görüşü

S. No	Temalar	Kodlar	Frekans(f)
1	Veli ile Daha Sıkı İletişim	G1, G2, G3, G4, G5	5
2	Veli Toplantıları ve Ziyaretleri Artırılmalı	G1, G2, G4, G5	4
3	Veli ve Öğrencilerle Sosyal Faaliyetler	G1, G2, G3, G4	4
4	Aile Bilinçlendirme Eğitimleri	G3, G4, G5	3
5	Okul Ortamını İyileştirme	G1, G3, G4	3
6	Yıl Sonu Gösterisi, Sergi Düzenleme	G1	1
7	Ödüllü Yarışmalar	G2	1
8	Rehberlik Çalışmaları	G3	1

Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalara ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde kodlanmış 8 farklı görüş ortaya çıkmaktadır. İfade edilme sıklığına göre öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalara ilişkin öğretmen görüşleri şunlardır: “Veli ile daha sıkı iletişim (5), veli toplantıları ve ziyaretleri artırılmalı (4), veliler ve öğrencilerle sosyal aktiviteler artırılmalı (4), aile bilinçlendirme eğitimleri (3), okul ortamını iyileştirme (3), yıl sonu gösterisi, sergi düzenleme (1), ödüllü yarışmalar (1), rehberlik çalışmaları (1). İfadeleri destekleyen birkaç öğrenci görüşü şöyledir:

“(G1) Aileler okul sürecine daha çok katılmalı. Okul sadece sınav veya ders yeri olarak görülmemeli, öğrenciyi hayata da hazırlamalı bu sebeple veli desteği her zaman alınmalı her an iletişim kurulmalı”, “(G2) Yarışmalar yapılmalı ve sonunda da ödüllendirilmeli. Ödüllerde öğrencinin sevdiği bir şey olmalı ki hem okula düzenli gelsin hem yarışmalara ilgi duysun katılsın”, “(G3) bu sene okulumuzda kurduğumuz gibi zekâ oyunları sınıfları açmak. Değişik fakat ilgilerini çeken oyunlar, klasik olacak ama eğlenerek öğrenme temelli her şey teşvik eder”,

(G1) Öğrencilerin ilgisini çekecek aileleri okula getirecek sergiler yapılmalı, “(G3) Tiyatro etkinlikleri, aşure etkinlikleri gibi velilerinde ilgi duyacağı bir takım sosyal faaliyetler düzenlenmeli”, “(G4) Sınıf öğretmenlerinin de takip etmesi gereken sorumlulukları var. Velilerle daha çok iletişime geçilmeli sadece hatalarında değil başarılarında da ailelerine haber verilmeli”, “(G5) Veliler eğitilmeli çocukları hakkında okulda gördükleri eğitim ve gelecekleri hakkında”.

2. Veli Görüşleri

Velilerin öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalar ile ilgili verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 9’de verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalar veli görüşü

S. No	Temalar	Kodlar	Frekans (f)
1	Aile Üyelerinin Desteği ve Takip Etmesi	V1, V2, V3, V5	4
2	İdare ve Öğretmenlerin İlgisinin Artması	V1, V2, V4	3
3	Öğrencilerin Gelişimini Takip Etmek	V1, V3	2
4	Rehberlik Çalışmaları	V4, V5	2
5	Öğrencilerin Sosyal Faaliyetlere Katılımı	V1, V4	2
6	Aile Üyelerinin Rol Model Olması	V2, V3	2
7	Ev Ortamı Düzenleme	V4	1
8	Disiplinin Artması	V3	1

Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalara ilişkin veli görüşleri incelendiğinde kodlanmış 8 farklı görüş ortaya çıkmaktadır. İfade edilme sıklığına göre öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalara ilişkin veli görüşleri şunlardır: “Aile üyelerinin desteği (4), idare ve öğretmenlerin ilgisinin artması (3), öğrencilerin gelişimini takip etmek (2), öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılımı (2), aile üyelerinin rol model olması (2), rehberlik çalışmaları (2), disiplinin artması (1), ev ortamı düzenleme (1). İfadeleri destekleyen birkaç öğrenci görüşü şöyledir:

“(V1) Ödevlerini kontrol ediyorum matematikte yardımcı oluyorum, neler çözdüğüne hangi kitabı okuduğuna da bakıyorum. Resimlerini inceliyorum neler çizmiş ne resmi yapmış diye. Babaları da kontrol ediyor”, “(V2) Gelinler var evde onlar ilgileniyor çocuklarla ödevlerine bakıyorlar ben okuma yazma bilmiyorum gelin ilgileniyor”, “(V3) Babam bana çocuğu sevince içinden seveceksin derdi dışardan sevince şımarır öğretmenlerde azcık daha sert olsa iyi olur çünkü onların iyi niyetinden yaramazlık yapıyorlar”, “(V4) Ev ortamında mutluyuz ben onlara hep çalışın diyorum zaten televizyonda açmam, sessizlik olur ödev yapsınlar diye”, “(V5) Benim oğlanın okumada isteği yok hocaları bir onla tek konuşsa beni de babasını da dinlemiyor”, “(V1) Çoğu öğretmen eskiden ilgilenmezdi şimdi ilgileniyorlar ihtiyaçlarına yardım ediyorlar. İkincisi de sosyal faaliyet çok kendimiz top oynardık ama şimdi hafta sonu kursları var turnuvalara katılıyorlar.”

3. Öğrenci Görüşleri

Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalar ile ilgili verdiği yanıtlar ve frekans dağılımları Tablo 10’de verilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalar öğrenci görüşü

S. No	Temalar	Kodlar	Frekans (f)
1	Okul Fiziki Koşullarının İyileştirilmesi	Ög1, Ög2, Ög3, Ög4, Ög5	5
2	Öğretmenler Sabırlı ve Anlayışlı Olması	Ög2, Ög3, Ög4, Ög5	4
3	Aile İlgisinin Artması	Ög1, Ög3, Ög4, Ög5	4
4	Aile ve Öğretmenin Duyduğu Güven	Ög1, Ög2	2
5	Derslerin Eğlenceli Olması	Ög2, Ög4	2
6	Öğretmenlerin Kendini Geliştirmesi	Ög4	1

Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalara ilişkin görüşleri incelendiğinde kodlanmış 7 farklı görüş ortaya çıkmaktadır. İfade edilme sıklığına göre öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını artırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için yapılacak çalışmalara ilişkin görüşleri

şunlardır: “Okul fiziki koşullarının iyileştirilmesi (5), aile ilgisinin artması (4), öğretmenler sabırlı ve anlayışlı olması (4), aile ve öğretmenin duyduğu güven (2), z-kütüphane kurulması (2), derslerin eğlenceli olması (2), öğretmenlerin kendini geliştirmesi (1). İfadeleri destekleyen birkaç öğrenci görüşü şöyledir: “(Ög1) Ailem ve öğretmenlerim okumamı istiyorlar iyi yerlere gelmemi istiyorlar. Meslek sahibi olmamı istiyorlar böyle söyleyince bende çalışıyorum”, “(Ög2) Daha teknolojik daha farklı bir okul istiyorum benim okulumda da Z kütüphane olsun istiyorum. Öğretmenler bana karşı daha sabırlı olmalı. Yapamadığımı anlamadığımı görünce hemen zaten hiç çalışmıyorsun diye kızıyorlar”, “(Ög3) Daha çok bilgisayar olsun isterdim. Daha çok resim yapmak isterdim bunun için yerler olsun farklı kalemler boyalar olsun isterdim”, “(Ög4) Öğretmenler kendini geliştirsün daha farklı dersler daha farklı konular öğrenelim”, “(Ög5) Öğretmenler sınıfta bırakmayın, kızmayın”, “(Ög4) Okulumuz küçük. Kışın dışarıda sıra olacağımıza kapılı bir yerde sıra olurduk büyük bir salonumuz olsa. Kütüphanemiz eksik sınıflardaki kitaplıklar yetmiyor”, “(Ög5) Ailem daha çok anlamadığım konularda bana yardım edebilseler okulda daha iyi olurum”.

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde öğrencilerin okula yönelik tutumları ile aile sosyoekonomik yapısının arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla, öğrencilerin okula yönelik tutumları, tutumlarını etkileyen faktörler ve öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını arttırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için ailelerin sosyoekonomik yapılarında yapılması gereken çalışmalara ait tartışma ve araştırma sonucuna yer verilmektedir.

Yapılan araştırmanın odaklandığı birinci alt problem olan öğrencilerin okula yönelik tutumlarına ilişkin bulgular; öğretmen görüşlerine göre *ilgisiz, isteksiz, amaçsız, disiplinsiz*, veli görüşlerine göre *ilgili, istekli, meraklı*, öğrencilerin kendi görüşlerine göre *ilgili, istekli, eğlenceli* temaları altında toplanmıştır. Başarılı bir öğretimin gerçekleşmesinde öğrencilerin okula yönelik tutumları önemli bir role sahiptir. Öğrencilerin göstermiş olduğu tutum ve davranış onları tanımaya ve özelliklerini keşfetmeye yardımcı olur. Kan ve Akbaş (2005) ‘a göre tutumlar, insan davranışlarının önemli belirleyicilerindedir. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin kendilerinin okula yönelik tutumlarının olumlu olduğu, okulu sevdikleri, ilgi ve istek

duydukları belirlenmiştir. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin okula bağlı olduğu, okulu sevdikleri ve eğlendikleri belirtilerek, genel olarak okula ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Adıgüzel ve Karadaş, 2013; Çetinkaya, Gülaçtı ve Çiftçi, 2019). Öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumunu velilerin görüşleride desteklemektedir. Veliler çocuklarının sabah uyandıklarında evden okula seyerek, isteyerek gittiklerini belirtmişlerdir. Okula yönelik olumlu tutum sergileyen öğrenciler, mezun olana kadar okula devam etme ve öğrenme güdülerini sürdürebilirler.

Bu araştırmada öğretmenler öğrencilerin ders içi ve ders dışı davranışlarından yola çıkarak okula yönelik tutumlarının olumsuz olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Okula ve derslere olan tutumlarının ilgisiz, isteksiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun temel nedeni öğrencilerin okulun ve okumanın neler kazandırdığını bilmemesi, geleceğe dair endişelerinin, hedeflerinin olmamasıdır. Bu sonuç Döş (2011) çalışması sonucuyla benzerlik göstermektedir. Öğrenci dersini, öğretmenini, okulunu sever ve ilgi duyarsa gelece yönelik kaygısı ortadan kalkar, kendisine güvenir ve okul eğitimini daha ciddiye alarak sonucunda başarıya ulaşacaktır (Döş, 2011).

Yapılan araştırmanın odaklandığı ikinci alt problem olan öğrencilerin okula yönelik tutumlarını etkileyen faktörlere ilişkin bulgular; öğretmen görüşlerine göre *ailenin çocuğuna ve eğitime ilgisizliği, bilinçsiz aile yapısı, eğlenceli etkinlikler ve uygulamalar, okula ve derse ilgisizlik, öğrencilerin amacının olmaması, öğrencinin aktif rol alması, aile üyelerinin rol model olması, kullanışlı işlevsel bilgiler öğrenmek, ailenin ekonomik durumu veli görüşlerine göre aile yapısı, ailenin ekonomik durumu, öğretmen sevgisi, aile üyelerinin rol model olması, öğrencilerin okula olan sevgileri, derse karşı ilgisizlik, evin fiziksel koşulları, arkadaş sevgisi, erkek çocuğa duyulan sevgi, öğrencilerin kendi görüşlerine göre takdir edilmek, öğretmen sevgisi, uyarı, eleştiri, ceza, aile ilgisizliği, aile ilgisizliği, okul ve arkadaş sevgisi, evin fiziki koşulları, ailenin ekonomik durumu, dersi sıkıcı bulmak, ailenin çocuğuna duyduğu güven, ders başarı durumu* temaları altında toplanmıştır.

Öğrencilerin okula yönelik tutumlarını etkileyen faktörler iki grup altında toplanabilir. Bunlar bireyin kendisi (ilgisi, isteği, merak duygusu, sevgisi) ve bireyin sahip olduğu çevresidir (aile okul, öğretmen, arkadaş).

Öğretmen veli ve öğrenci görüşleri incelendiğinde ailenin eğitim seviyesinin, ekonomik durumunun, sosyokültürel yapısının, çocuğuna olan sevgisinin okula yönelik tutumları doğrudan etkilediği belirlenmiştir. Ailenin sahip olduğu özellikler, öğrencinin okula ilişkin tutumunda ve okul başarısında önemli çevre faktörünü oluşturmaktadır (Çelenk, 2003).

Yapılan çalışmada farklı aile yapılarından gelen öğrencilerin ders içi ve ders dışı davranışlarının, okul başarı düzeylerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Anne ve babasının ayrı yaşaması, aile bireylerinin yanlış rol model olması, ailenin sahip olduğu ekonomik durum, aile bireylerinin öğrenim düzeylerinin düşük olması, okula ve eğitime karşı ilgisiz olması öğrencilerin okula yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu konuda yapılan diğer araştırma sonuçları şöyledir; Anne babanın sahip olduğu meslek ve mesleğin saygınlığı, sağladığı gelir düzeyi öğrencinin okula yönelik tutumunu etkilemektedir (Eskicumalı ve Eroğlu, 2001), ailelerin ilgisizliği öğrencilerin okuldan ve eğitim öğretimden sürecinden uzaklaşmalarına neden olmaktadır (Çelenk, 2003), anne ve babanın öğrenim düzeyinin yüksek olması öğrencinin okuldaki davranışlarını, okul başarısını olumlu yönde etkileyerek daha iyisi için öğrencileri motive etmektedir (Kocaman, 2009).

Bu araştırmaya katılan velilerin öğrenim düzeylerinin oldukça düşük olması ve düzenli çalışma saatine sahip mesleklerinin olmaması, öğrencilerin okula ve eğitime olan ilgilerini azaltarak, olumsuz rol model oldukları tespit edilmiştir. Sezer, (2007) aile bireylerinin sahip olduğu öğrenim düzeylerinin, kardeş sayısının öğrencilerin başarısı ile doğrudan ilişkili olduğunu belirtmiştir.Yapılan bir diğer araştırmada öğrenim seviyesi yüksek anne babaların çocuklarında başarı güdüsünü harekete geçirdikleri görülmektedir (Vursavuş, 2011). Özellikle araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin okuma – yazma bilmemesi, meslek sahibi olmaması çocuklarına rol model olma noktasında önemli bir eksiklik. Anne eğitimini vurgulayan A.Huxley “Bana iyi bir anne verin size daha iyi bir dünya kurayım.” demiştir (Binbaşıoğlu 2000, akt. Kocaman 2009).

Gelir durumu yetersiz ve ekonomik durumu düşük olan aile çocuklarının okula yönelik olumsuz tutumları maddi imkânsızlıklarından kaynaklanmaktadır. Aile bireylerinden yalnızca erkeklerin çalışması, düzenli çalışma şartları ve sabit geliri olmayan meslek sahibi olmaları maddi imkânsızlıkların temel sebeplerindedir. Sürekli geçim derdinde olan

anne babalar çocuklarına yeterli ilgi ve sevgiyi göstermemektedirler. Ekonomik sorunların aile içerisinde sık sık tartışılması o aile ortamında yetişen çocukların geleceğe güvenle bakmasını engelleyerek, başarısız bireyler olarak yetişmelerine neden olmaktadır (Kasatura, 1995).

Bu araştırmada öğrencilerin öğretmenleri tarafından sevilmesinin, takdir görmesi ve ödüllendirilmesinin okula yönelik tutumlarını etkileyen önemli faktörlerden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sevgi eğitimin temelini oluşturmakla birlikte okul iklimini olumlu yönde etkilemektedir. Öğretmenlerin öğrencilerle arasında kuracağı sevgi ve saygıya dayalı iletişim öğrencilerin okula olan tutumunu olumlu yönde etkilemektedir. Okul ortamında sevilme arzusu karşılanan öğrencilerin derslerinde daha başarılı oldukları ve okulu sevdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Kocaman, 2009). Ailenin çocuğuna ve eğitime olan ilgisizliği, okul ortamında öğretmenin öğrencilere sadece başarı ya da başarısızlıkları sebebiyle değil birey olarak değerli olduklarını hissettirmesiyle öğrencinin öğretmen ve okula olan bağlılığını arttırmaktadır.

Yapılan diğer araştırma sonuçları şöyledir; öğretmenin olumsuz davranışları, çocuklara ve mesleğe karşı ilgisizliği, otoriter tavrı öğrenciyi başarısızlığa itmektedir (Vursavuş, 2011), öğrencilerin okula yönelik tutumlarının olumlu olması için öğrenci öğretmen tarafından desteklenmeli, öğrenmeye yönelik heveslendirilmeli, öğrenci fark edildiğini hissettirilmelidir (Yavuzer, 2001). Öğretmenler; kişiliklerinin, ders içi ve ders dışı davranışlarının öğrenciler tarafından gözlenmekte ve onları doğrudan olumlu ya da olumsuz etkilediğinin bilincinde olmalı, öğrenmeyi özendirici ve kolaylaştırıcı bir ortam yaratarak gelişmelerine yardımcı olmalıdır. Öğretmenler bireyleri yetiştirerek geleceğe yön veren toplumların gelişiminde önemli role sahiptir (Bishay, 1996).

Yapılan araştırmanın odaklandığı üçüncü alt problem olan öğrencilerin okula yönelik olumlu tutumlarını arttırmak ve olumsuz tutumlarını azaltmak için ailelerin sosyoekonomik yapılarında yapılacak iyileştirme çalışmalarına ilişkin bulgular; öğretmen görüşlerine göre *veli ile daha sıkı iletişim, veli toplantıları ve ziyaretleri artırılmalı, veliler ve öğrencilerle sosyal aktiviteler artırılmalı, aile bilinçlendirme eğitimleri, okul ortamını iyileştirme, yılsonu gösterisi, sergi düzenleme, veli görüşlerine göre aile üyelerinin desteği, idare ve öğretmenlerin ilgisinin artması, öğrencilerin gelişimini takip etmek, öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılımı, aile üyelerinin rol model olması, rehberlik*

çalışmaları, disiplinin arttırılması öğrenci görüşlerine göre okul fiziki koşullarının iyileştirilmesi, aile ilgisinin artması, öğretmenler sabırlı ve anlayışlı olması, aile ve öğretmenin duyduğu güven, derslerin eğlenceli olması temaları altında toplanmıştır.

Anne baba ve öğretmenler okul iş birliği ile öğrencilere daha iyi bir öğrenme ortamı oluşturabilmek için ortak bir çaba göstermelidirler. Çocuğun ilk olarak evde oluşan öğrenme deneyimleri okulda öğretmenlerle desteklenmeli, öğretmenlerin okulda verdiği eğitiminde devamı aile ortamında sürdürülmelidir. Bu konuda Çelenk (2003) çalışmasında; okul ile eğitim açısından ortak görüş birliği içerisinde düzenli iletişim halinde olan ailelerin çocuklarının daha başarılı olduğunu belirtmiştir. Bu araştırma sonucunda veli ve öğretmenlerin ortak görüşü ailelerin eğitim sürecine daha çok katılımı, okul ile iş birliği yapmaları, öğrencinin gelişimini ve devam süresini takip etmesi kısaca çocuklarının eğitiminde aktif rol almaları gerektiği tespit edilmiştir. Böylelikle aileler çocuklarının daha fazla sorumluluğunu üstlenecek, çocuklarının okula uyum sağlaması kolaylaşacak ve çocuk kendisini okula ait hissedecektir. Anne babaların okulu belirli aralıklarla ziyaret etmesi, öğrencinin akademik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacaktır (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010).

Ailelerin çocuklarından isteği başarılı olup iyi bir meslek sahibi olmalarıdır. Fakat araştırma sonucunda bunun için gerekli maddi yatırımlardan kaçındıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencileri yetiştiği ortam, beslenme nitelikleri, sahip oldukları eğitim materyalleri oldukça önemlidir. Eğitim için yapılan yatırım maddi kayıp olarak görülmemelidir. Benzer sonuca ulaşan Vursavuş (2011), öğrencilerin yetersiz beslenmesinin, uyku düzeni bozukluğunun, kitap, defter gibi malzeme eksikliğinin okul başarılarının düşmesine sebep olduğunu tespit etmiştir. Aile çocuğuna ne kadar verimli zaman ayırabilirse çocuğun kişiliği ve gelişimi o derece olumlu yönde etkilenmektedir (Yavuzer, 2001). Anne ve babanın çocuklarına gösterdiği içten ilgi, sevgi ve ihtiyaçlarını karşılama çabaları çocuklarının kalbinde önemli bir yer tutacak onların kendilerine olan güvenini arttırarak akademik ve sosyal başarılarına katkı sağlayacaktır.

Okul öğrencilere sadece ders vermekte değil aynı zamanda hayata hazırlamakta da etkin rol oynamaktadır. Her öğrencinin kendini sosyal ve duygusal anlamda güvende hissedeceği ortama ihtiyacı vardır. Okulun

fiziksel olarak yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması, hijyenik olmaması, ders araç gereçleri ve teknolojik donanımın eksik olması, aşırı disiplinli olması öğrencilerin okula olan ilgini azaltmakta ve başarılarını düşürmektedir (Kocaman, 2009). Okullarda gelişen teknolojiye uygun ders materyallerinin bulunması, öğrenmeyi kolaylaştıran, eğlenceli hale getiren z-kütüphane, zekâ oyunları sınıfı ve öğrencilerin enerjilerini çeşitli spor aktivitelerine uygun kullanabilecekleri yeşil alanların olması öğrencinin okula olan ilgisini, derse ve öğrenmeye olan isteğini artırır. Bu nedenle okul yöneticilerin eğitim öğretim süreci başlamadan eksiklerini tespit ederek tamamlamaya gayret göstermelidir.

Öneriler

Ailenin eğitim sürecine aktif katılımını sağlayan çalışmalar yapılmalı ama öncelikle aile bireylerinin çocuklarıyla ve kardeşlerin birbiri arasında olan ilişkilere daha çok özen gösterilmeli ilgi ve sevgiye yeterli zaman ayrılmalıdır. Öğüt vermek yerine davranışlarıyla örnek olmaları gerektiği, evde aile bireylerini rol model aldıkları unutulmamalı, bu sebeple özellikle kırsal kesimlerden başlanarak ailelere bilinçlendirme seminerleri düzenlenmeli okul rehberlik öğretmenleri de bu tip çalışmalara gerekli desteği vermelidir.

Okul aile iş birliğinin geliştirilmesi ve eğitim sürecine veli katılımının artırılması için sadece veli ziyaretleri, veli toplantılarıyla sınırlı kalınmamalı okulun bulunduğu ortama uygun olarak çeşitli toplantılar, eğlence faaliyetleri, yılsonu sergisi ve spor turnuvaları gibi etkinlikler planlanmalıdır. Veli ile olan iletişimde olumlu dil kullanılmalı onun ve öğrencinin değerli olduğu hissettirilmelidir. Çünkü velinin de okula yönelik tutum ve düşüncesinin olumlu olması önemlidir. Bu etkinliklerde velileri öğrencilerin okuldaki performansı ve çalışmalarını da hakkında bilgilendirilmelidir.

Okul- aile öğretmen iş birliğinin verimli ve sürekli olabilmesi için öğretmenlerin ve okul idarecilerinin de sadece öğrenciyi tanınması yeterli olmamakta ailesini ve yaşadığı ortamı, ihtiyaçlarını bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle tanışma toplantıları yapılarak veli ile yüz yüze görüşmeler artırılmalıdır. Öğrenci öğretmen ilişkisinin daha iyi olabilmesi için öğretmenlerinde çeşitli seminerler bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

**Determining the Relationship Between Students'
Attitudes towards School and Socioeconomic
Structure of the Family:The Case of Niğde Province**

*

Mustafa Çelebi – Kübra D. Çopur
Erciyes University, National Education Ministry

Education and training begin in the family first. The foundations of learning are laid by parents, fathers and other family members. The child's moral structure, behavior development, personal development and standards of judgment begin to develop in the family environment. For this reason, family members have more meaning in the child's life than an individual. It is impossible for the school to give the student the targeted and intended behaviors alone. A significant portion of the targeted behaviors are provided to the students by the family contribution. When the educational activities in the school are not supported by family members at home, it reflects the students' educational experiences from preschool to adult and makes it difficult for them to achieve success. One of the reasons that differences of students in their educational life is the socioeconomic structure of families. For students many factors such as health conditions, eating habits, having a working environment at home and having necessary learning materials, parents' education level and professions, living culture at home are the components of the socio-economic structure. The concepts of education such as moral structure, value priorities and academic success, which are within the expectations of the family, have an orientation and influence in the child. This effect is reflected in the child's educational life from preschool to adult. Growing up in a regular and healthy family environment, the child finds self-confidence, interested problems, understanding parentThese components directly affect the attitudes of the child towards school. The aim of this study is to examine how the socio-economic structures of families affect the attitudes of the students towards the school according to the views of teachers, students and

parents. In this study, it is aimed to reveal the effects of socio-economic structure on the attitudes of students towards school and to change the negative attitudes and to develop suggestions for strengthening positive attitudes. In order to better understand the thoughts of the participants and to investigate them in depth, the qualitative study model case study design was used. Data were collected by semi-structured interview technique. Data were analyzed by content analysis. In this study, maximum variation sampling method is used. 5 middle school teachers, 5 middle school students and 5 parents participated in the study. Many families in the settlement where the school is located are living in scrap or working. Since there are no regular working conditions and hours, this study includes the parents' occupational knowledge as a self-employed person. At the end of the research, students' attitudes towards school found that relevant and eager by the views of the students and parents and on the other hand students' attitudes towards school found that reluctant and irrelevant by the views of the teachers. It was concluded that students' attitudes towards school were affected insensitivity of families to education and child development according to teachers's views and students' attitudes towards school were affected family structure and economic conditions according to views of students and parents. It was determined that the common opinion of parents and teachers is that families should participate more in the education process, cooperate with the school, follow the development and attendance period of the student and in short, they should take an active role in the education of their children. In this way, the families will assume more responsibility for their children, their child's adaptation to the school will be easier and the child will feel the school. In order to increase the positive attitudes of the students towards school and to decrease their negative attitudes, it was concluded that the families should be more interested in their children according to students' views in the socioeconomic structure of their families, according to parents' views the support of the family members should be increased and according to teachers' views home visits, parents meeting should be increased and families should be informed about the importance of education. In order for the school, teacher, teacher cooperation to be productive and continuous, teachers and school administrators need not only to know the student, but also to know the family and the environment and needs.

Kaynakça / References

- Adıgüzel, A., ve Karadaş, H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49-66.
- Aytekin, A. (2005, Ağustos). *Meslek seçimini etkileyen sosyo ekonomik ve kültürel faktörler:Isparta örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Bishay, A. (1996). Teacher motivation and job satisfaction: A study employing the experience sampling method. *Journal of Undergraduate Sciences*, 3, 147-154.
- Cüceloğlu, R. (2005). *İçimizdeki çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması. *İlköğretim-Online*, 28-34.
- Çetinkaya, B., Gülaçtı, F., ve Çiftçi, Z. (2019). Lise öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(20),1-14.
- Döş, İ. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin başarısızlık nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(190), 72-90.
- Erdoğan, Ç., ve Demirkasimoğlu, N. (2010). Ailelerin Eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulama Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(3), 399-431.
- Erjem, Y. (2000). Öğretmenlik mesleğine yönelmede ailenin işlevi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(19), 70-79.
- Ertuğrul, H. (2005). *Ailede ve okulda Çocuk Eğitimi*. İstanbul: Nesil Yayıncılık.
- Eskicumalı, A., ve Eroğlu, E. (2001). Ailenin sosyo- ekonomik ve eğitim düzeyleri ile çocukların problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(1),165-189.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fidan, N., ve Erden, M. (1993). *Eğitime giriş*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Kan, A., ve Akbaş, A. (2005). Lise öğrencilerinin kimya dersine yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 227-237.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kasatura, İ. (1995). *Okul başarısı'ndan hayat başarısı'na*. İstanbul: Altın Kitaplar.

- Kocaman, A. (2009). *Ailenin sosyokültürel ve sosyoekonomik durumunun öğrencinin okul başarısına etkisi: İnönü EML örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Könezoğlu, B. (2006). *Aile ve ailenin korunması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara.
- Köse, M. (1990). Aile Sosyo ekonoik durumu, lise özellikleri ve üniversite sınavlarına hazırlama kurslarının eğitimsel başarı üzerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 78,9-17.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research*. Jossey- Bass.
- Özkan, İ. (2005). Gençliğin Akademik (okul) başarısını etkileyen zihinsel ve ruhsal faktörler. *I.Milletlerarası Gençlik Kongresi* (s. 225-229). Selçuk Üniversitesi, 1987, Konya.
- Sarıkaya, T., ve Khorshid, L. (2009). Üniversite Öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2),393-423.
- Sezer, Ö. (2007). Sınıf tekrar eden öğrencilerin bazı demografik özellikleri ile bu öğrenciler ve öğretmenlerinin sınıf tekrar etme hakkındaki görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 8(13),31-48.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Turan, S. (2015). *Nitel araştırma*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Turan, Ü. (2018). *Okulun ve ailenin öğrencilerin meslek seçimindeki rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Vursavuş, O. (2011). *Liselerde(ortaöğretim) ders başarısı üzerinde ailenin etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuk ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.
- Yıldırım, M., ve Dönmez, B. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 98-115.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Çelebi, M. ve Çopur, D. K. (2019). Öğrencilerin okula yönelik tutumları ile ailenin sosyoekonomik yapısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Niğde ili örneği. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 786-814. DOI: 10.26466/opus.590974